

مدیریت جذب سرمایه گذاری حوزه خلیج فارس در شهرداری شیراز

نویسنده: وحید بادپا

دانشجوی دکتری مدیریت دولتی گرایش خط مشی گذاری عمومی

چکیده:

پیدا کردن سرمایه‌گذار به صورت شخصی قدیمی‌ترین و سنتی‌ترین روش برای پیدا کردن اسپانسر است. برخی از سختی‌های جذب سرمایه‌گذار برای تولید به روش سنتی باعث شده تا در سال‌های اخیر این روش کمتر مورد استفاده قرار بگیرد. انجام سرمایه‌گذاری خارجی در انواع مختلف، امری است که به ویژه در سال‌های اخیر از تحولی چشم‌گیر برخوردار بوده بگونه‌ای که این اصل با امکان گردش سریع سرمایه که در دهه‌ها و به ویژه سال‌های اخیر به دنبال روند جهانی شدن و مسائل ناشی از آن حاصل گردیده، امکان دستیابی سرمایه‌گذاران به فرصت‌های مناسب در بخش‌ها و زمینه‌های گوناگون فعالیت در کشورهای سرمایه‌پذیر و بازارهای مالی جهان را هر چه بیشتر فراهم نموده است.

مقدمه:

کار، سرمایه، فناوری و مدیریت مهم‌ترین عوامل تولید به شمار می‌آیند. در مقام نظریه، همه این عوامل می‌توانند منشأ داخلی یا خارجی داشته باشند. چنانچه حجم پس اندازه یک جامعه با درآمد سرانه پایین به میزان کافی نباشد، سرمایه‌گذاری داخلی متناسب با افزایش جمعیت و نیروی کار انجام نمی‌پذیرد. در چنین جوامعی، منابع مالی خارجی، بخشی از نیازهای کشور به منابع مالی را تأمین می‌کنند. روش‌های تأمین مالی خارجی به دو دسته تأمین منابع مالی بدون مشارکت خارجی و تأمین منابع مالی با مشارکت خارجی تقسیم می‌شود. نوع اول شامل استفاده از وام‌های خارجی، خطوط اعتباری و یوزانس است و نوع دوم به دو دسته سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و سرمایه‌گذاری غیرمستقیم خارجی تقسیم می‌شود. تفاوت دو نوع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و غیرمستقیم خارجی در این است که در سرمایه‌گذاری غیرمستقیم خارجی، کنترل (از سوی خارجی‌ان) وجود ندارد و معمولاً از طریق اوراق بهادار صورت می‌گیرد (صادقی علویچه، ۲۰۰۴). طبق استاندارد‌های منتشره توسط صندوق بین‌المللی پول و سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی شامل سرمایه‌گذاری‌هایی می‌شود که در شرکتی خارج از کشور سرمایه‌گذار جهت کسب سود مداوم در آن شرکت اتفاق می‌افتد. در واقع سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از مشارکت یک شرکت مادر با شرکت وابسته به آن شکل می‌گیرد که باهم یک شرکت فراملیتی را تشکیل می‌دهند. شرکت مادر باید کنترل شرکت وابسته را در دست گیرد و طبق تعریف صندوق بین‌المللی پول برای به‌دست آوردن کنترل یک شرکت باید حداقل ۱۰ درصد از سهام و یا قدرت رأی آن شرکت را به‌دست آورد.

جذب سرمایه گذاری:

شهرداری‌ها در کشور ایران سازمانی غیر دولتی تلقی می‌شوند. این واحدها که زیر نظر شهردار اداره و مهمترین و اصلی‌ترین سازمانی است که مدیریت و مسئولیت اقدامات شهری را بر عهده دارد، شهرداری است. در قانون شهرداری‌ها مصوب سال ۱۳۳۴ کلیه موارد مربوط به تشکیل و اداره شهرداری‌ها مورد اشاره قرار گرفته است. نظر به اینکه دارایی‌ها و بدهی‌های نهاد شهرداری، عمومی است، بنابراین براساس نظریه‌های اقتصادی و مالی عمومی، منابع لازم برای سرمایه‌گذاری‌های آن باید از طریق ابزارهای در اختیار شهرداری مانند عوارض و مالیات و سرمایه‌گذاران بخش خصوصی باشد. بنابراین تامین منابع مالی مورد نیاز شهرداری‌ها، یکی از مباحثی است که در دهه گذشته، فکر مسئولان را شدیداً به خود مشغول ساخته است. به دلیل تنوع روش‌های جذب سرمایه‌گذاری در شهرداری و در طول سال‌های مختلف که به شرایط اقتصادی نیز وابسته است، انجام مطالعه‌ای برای بررسی بهترین روش جذب سرمایه‌گذار با توجه به شرایط فعلی اقتصادی، ضروری به نظر می‌رسد. به نظر می‌رسد که مسئولین شهرداری با بررسی دقیق و عقلانی بتوانند سرمایه‌گذاری را در حوزه عمران شهری با اتخاذ تمهیداتی افزایش دهند و این امر منوط به بررسی دقیق ظرفیت سرمایه‌گذاری و یافتن روشهای ممکن می‌باشد. این مقاله با بررسی مقالات و کتب معتبر در این زمینه ارائه شده است. بررسی‌ها حاکی از آن است که با تدوین قوانین و مقررات و ایجاد بسترهای لازم، می‌توان فرآیند جذب سرمایه‌گذار را تسهیل نمود و از روش‌های عقد قرارداد برای سرمایه‌گذاری، قرارداد ساخت مالکیت، و بهره‌برداری انتقال مالکیت از مقبولیت بیشتری بین سرمایه‌گذاران برخوردار است. (پیرایش و رسولی، ۱۴۰۰)

طبق آمار رسمی مجامع بین‌المللی تا سال ۲۰۵۰ میلادی تمام مردم جهان شهرنشین خواهند شد و روستایی یا روستانشین مفهوم خود را از دست خواهد داد. اگر پیشبینی فوق، صد در صد هم تحقق نیابد، درصد عظیم آن تحقق خواهد یافت و مفهوم آن، این است که جمعیت شهرها در ایران، نیز رشد روز افرونی خواهد داشت. از نظر وسعت و جمعیت، به صورت کمی بزرگ خواهند شد، اما عدم تکافوی منابع مالی شهرداریها، موجب بروز مشکلات جدی برای ساکنین شهرها خواهد شد. جهت تامین حداقل استانداردهای شهرنشینی برای شهروندان، نیاز به منابع مالی و اجرای پروژههای متعدد شهری میباشد. یکی از منابع مالی، بهرهمندی از سرمایههای خارج

از مجموعه شهرداری می‌باشد. سرمایه گذاری مشارکتی یکی از روشهای بسیار موثر در اجرایی شدن پروژههای شهری است. در حالیکه شهرداریهای کشورمان در تامین مالی حداقلها نیز برای شهرداری با مشکل مواجه هستند و حتی بعضا نمیتوانند هزینههای جاری خود را تامین نمایند، در خارج از ساختار داخلی شهرداریها، منابع مالی عظیم، منتظر محل مناسبی برای سرمایه‌گذاری هستند، چنانچه مدیران شهرداری و شهر بتوانند باریکه -ای از اقیانوس عظیم منابع مالی خارج از شهرداریها را به پروژههای شهری متصل نمایند توسعه در حوزه شهرها نیز اتفاق خواهد افتاد. سیستم شهرداریهای کشورمان به گونهای طراحی شده است که بر مبنای عوارض وصولی از مردم، کارخانجات و صنوف اداره میشوند و همچنین نظام مالی شهرداریها که تجلی آن در آیین نامه معاملاتی و مالی شهرداریها، مصوب ۱۲/۴/۱۳۴۶ می‌باشد، براساس سیستم پیمانکاری و کارفرمایی، مناقصه و مزایده، پاکت الف و ب پایه ریزی شده است (شهرداری شیراز، ۱۳۹۳) شکل گیری و تشکیل سرمایه با هزینه اقتصادی ولی با نرخ بازگشت توأم است. سرمایه گذاری یا تشکیل سرمایه، زمانی امکانپذیر است که تخصیص منابع منجر به افزایش ذخایر سرمایه‌های - مادی و انسانی شود. تشکیل سرمایه عامل مهم و بنیادی در تحقق توسعه است، زیرا برای تولید کالاهای سرمایه -ای، واسطهای و ایجاد خدمات زیربنایی، که شرط الزم توسعه محسوب میشود، به سرمایه نیاز است (رئیس دانا، ۱۳۸۰) در مراحل اولیه رشد و توسعه، تشکیل پس انداز الزم و سرمایه، کاری دشوار است. در این مرحله از توسعه مهمترین تنگنا و همچنین اصلترین متغیر حرکت، فرایند تراکم بیشتر پس انداز و تبدیل آن به سرمایه است، ولی به محض اینکه یک ساختار اقتصادی از حالت سکون به حرکتی رشد

یابنده تمایل پیدا کند، این چنین اقتصادی خود سرمایه الزم را برای مراحل بعدی حرکت خویش فراهم خواهد ساخت. منابع تشکیل سرمایه پس‌انداز است (آخوی، ۱۳۸۶) در اجرای سیاست تسهیل سرمایه گذاری باید سعی نمود که با بستر سازی الزم، امکان سرمایه گذاری کارآمد را فراهم نمود و با حمایت قانونی به سرمایه گذار کمک نموده و زمینه های سرمایه گذاری تقویت شود. شناخت تنگناها و موانع جذب و گسترش سرمایه گذاری چشم انداز روشنی از عوامل موثر بر جذب و گسترش سرمایه ارائه مینماید. برای جلب مشارکت بخش خصوصی باید به محورهای ذیل توجه نمود، گسترش رغبت عمومی به مشارکت در جامعه، تمایل عمومی، وضع و اعمال طرح جامع توسعه شهری، ایجاد و افزایش فرصتهای کاری جدید، ترمیم و ارتقای چارچوب مدیریت شهری، بهره‌گیری از مشاوران و متخصصان، اطلاع رسانی به صورت کامل روشن و مستمر و خصوصی سازی (قاسمی، ۱۳۸۷)

خلیج فارس و سرمایه گذاری

تامین سرمایه خلیج فارس از طریق به کارگیری سرمایه های فکری و نیروهای حرفه ای متخصص و متبحر، امکان تأمین مالی مدیریت دارایی و سرمایه گذاری، مدیریت ریسک، معاملات انواع اوراق بهادار، توسعه ابزارهای نوین و ارائه خدمات مشاوره با کیفیت و حرفه ای را برای تمامی مشتریان خود با توجه به ترجیحات ریسک و بازده ارائه می نماید و موجبات رشد و افزایش ثروت مشتریان و سهامداران را فراهم می کند. منطقه خلیج فارس به علت کشف و صدور نفت، وجود ذخایر گسترده انرژی و همچنین تحولات در نظام های سیاسی، اقتصادی و امنیتی در منطقه، در کانون توجه بوده است. کشورهای خلیج فارس، ۶۲ درصد از مجموع نفت مصرفی بازارهای جهان را تولید می کنند (صادقی، ۱۳۸۰). به علاوه، عمق کم این خلیج، امکان بهره برداری از منابع نفت هم چنین منابع دریایی آن را به سهولت و ارزانی فراهم می آورد و هزینه های پایین استخراج نفت و گاز، توجه کشورهای صنعتی را به خود جلب کرده است. اکتشاف نفت، باعث درآمیختن خلیج فارس با اقتصاد جهانی شده، به ویژه آن که استخراج نفت از این منطقه، بسیار به صرفه تر از دیگر مناطق جهان برآورد می شود. علاوه بر این ها مشکلات ساختاری از قبیل عدم یکپارچگی و نیز ضعف ساختاری کشورهای منطقه و وابستگی آن ها به کشورهای قدرتمند خارج از منطقه، ضعیف بودن کشورها در تأثیرگذاری بر سیاست های بین المللی منطقه در قبال کشورهای دیگر، فعال نبودن مشارکت دولت ها در تأمین امنیت منطقه، وجود اختلافات مذهبی شدید، بی اعتمادی کشورهای منطقه نسبت به سیاست های دولت های دیگر، دخالت عامل بیگانه و... در طول سالیان منجر شده است که کشورهای منطقه هیچ گاه نتوانند با موفقیت و اعتماد به نفس درصدد پیش برد وضعیت امنیتی و نیز پیگیری منافع و اهداف خود با اتکا به نیرو و توان ملی بدون دخالت بیگانگان به مقاصد خود نائل شوند. وجود فضای بی اعتمادی میان کشورها و عدم تمایل به پیمان های منطقه ای، زمینه همکاری دوجانبه و یا چند جانبه میان دولت ها و واحدهای اقتصادی منطقه را از میان می برد. به همین دلیل حرکت به سوی یکپارچگی های اقتصادی و سیاسی در جهت نیل به اهداف توسعه ای و بررسی اثرات این یکپارچگی ها بسیار مورد توجه کشورهای منطقه می باشد.

مهمترین متغیرهای تاثیر گذار بر جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی در حوزه های مورد مطالعه، تولید ناخالص داخلی سرانه و متغیرهای آزادسازی اقتصادی هستند. این مساله اهمیت توجه به بالا بردن توان تولیدی و توان رقابتی کشور را در عرصه تجارت بین المللی نشان می دهد. با توجه به اثر مثبت متغیرهای آزادسازی، باید بدنبال آزادسازی های بیشتر در اقتصاد داخلی خود باشند و با جذب موانع موجود زمینه ی لازم جهت بهره مندی وجه بیشتر از سرمایه گذاری خارجی را فراهم نمایند. هدف این مقاله ارزیابی تاثیر یکپارچگی اقتصادی و جهانی بر میزان جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی بود، نتایج نشان داد که یکپارچگی ها و ادغام های مختلف سبب افزایش انگیزه در سطح سرمایه گذاری خارجی در کشورهای عضو می گردد. یکی از نتایج تحقیق که تمایز بین دو بلوک شورای همکاری خلیج فارس (بدون حضور ایران) و گروه کشورهای حوزه خلیج فارس (با وجود ایران) می باشد، نشان می دهد تفاوت های فرهنگی و زبانی بر جذب سرمایه گذاری خارجی اثر منفی گذارده است و مهمترین پیشنهاد سیاستی حرکت در جهت بالابردن اشتراک های فرهنگی بین ایران با کشورهای عضو می باشد تا بتوان از فرصت های مناسب سرمایه گذاری مستقیم خارجی این گروه کشور ها استفاده کند. یکی از خصوصیات موثر مشترک میان یکپارچگی های اقتصادی و جهانی شدن، ایجاد فضای رقابتی است که میان کشورهای همگرا شده حاصل می شود و منجر به ماندگاری اقتصادهایی می شود که از قدرت اقتصادی و رقابتی بالاتری برخوردار باشند. این رقابت در بحث جهانی شدن شدیدتر بوده و اهمیت زیاد دارد، در حالی که درون یک منطقه به واسطه شرکای کم تر، از فشردگی پایین تری برخوردار است و از آنجا که پیوستن به دهکده جهانی امری اجتناب ناپذیر است، یکپارچگی می تواند محکی برای اقتصادهای ضعیف تر باشد تا قدرت اقتصادی، توان تجاری و مزیت رقابتی خود را برای مقیاس وسیع تری همچون اقتصاد جهانی آزمایش نمایند و زمینه را برای حضور خود در بازارهای جهانی فراهم آورند. (طیبی و همکاران، ۱۳۹۱)

یکی از مهمترین مؤلفه های جهانی شدن اقتصاد، ایجاد بستر لازم در داخل برای گسترش خصوصی سازی است. با توجه به نظریه اقتصاد بازار آزاد آدام اسمیت، دولت فقط می بایستی به تولید کالاها (کالاهای عمومی) بپردازد که بخش خصوصی رغبت و یا توان ایجاد آنها را ندارد. تقویت بخش خصوصی در داخل به همراه تسهیل تجارت آزاد، توانایی بخش خصوصی داخلی را به منظور رقابت در بازارهای جهانی

افزایش می‌دهد. بدین ترتیب، کاستن از تصدی‌های دولت به منظور بازگشت اقتدار و هویت به ارکان دولت و تقویت بخش خصوصی برای رویارویی با رقابت‌های منطقه‌ای است. این حرکت، در واقع، یک راهکار چندمنظوره در جهت اهداف زیر می‌باشد:

- تقویت دولت در حوزه سیاستگذاری.

- تقویت بخش خصوصی در جهت افزایش شاخص بهره‌وری جامع.

- نگرش مثبت به محوری بودن نقش انسان در مسیر توسعه.

- بهبود شرایط برای حضور مؤثر در عرصه تجارت جهانی (عبیری، ۱۳۹۵)

آزادسازی اقتصادی به معنای حرکت نظام اقتصادی به سوی اقتصاد برون‌گر و بسط تجارت و بازرگانی جهانی است. از این نظر آزادسازی اقتصاد به تنوع صادرات ملی، شکل‌گیری تولیدات بر پایه مزیت نسبی و پویایی و تحرک ناشی از رقابت بازار می‌انجامد (پوراحمدی، ۱۳۹۴)

نتیجه گیری:

تعامل با اقتصاد جهانی یک تصمیم سیاسی است که از روی عقلانیت اقتصادی صورت می‌گیرد. بعضی از کشورهای منطقه در این راستا عملکرد قابل توجهی داشته‌اند. مثلاً امارات متحده عربی در صادرات غیرنفتی گام‌های مهمی برداشته است. در جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی عربستان در رتبه اول منطقه قرار دارد. اما ایران حتی نتوانسته است به اندازه قطر با جمعیتی حدود ۷۰۰ هزار نفر FDI جذب کند. در آزادسازی اقتصادی کویت در جایگاه ۳۹ جهان و در رتبه اول منطقه قرار دارد و ایران در رتبه ۱۵۱ جهان و در رتبه آخر منطقه و این نشان

دهنده این است که ایران کمترین تعامل را با اقتصاد جهانی را دارد. بسیاری از این آمارها که در این پژوهش به آنها اشاره شده است چند نکته را به ما یاد آوری می‌کند. اول اینکه این منطقه علی‌رغم داشتن منابع زیاد زیرزمینی از جمله نفت و گاز و موقعیت ژئوپلیتیک مهم نتوانسته به توسعه مناسب دست پیدا کند. دوم اینکه دولت در این کشورها به دلیل کسب درآمدهای عظیم نفتی دارای حجم زیاد در اقتصاد و به تبع آن خود را مسئول توسعه و رفاه تلقی می‌کند. در حالی که شاخص‌های اکثر این کشورهای در جهت رشد اقتصادی و رفاه شهروندان، ناشی از توسعه پایدار و تقویت حضور شهروندان نبوده است. در اقتصاد سیاسی نفت پایه، بخش خصوصی از جایگاه تأثیرگذار در تصمیمات دولت برخوردار نیست و رقابت اساس توسعه و رابطه تولیدکنندگان را تشکیل نمی‌دهد. (پوراحمدی و همکاران، ۱۳۹۹) مدیریت جذب سرمایه‌گذاری حوزه خلیج فارس یکی از مهمترین استراتژی اقتصادی در حال حاضر می‌باشد که باید در اولویت قرار گیرد. روش‌های زیادی وجود دارند از جمله صادرات و واردات کالاها. تشویق شرکتها در جهت سرمایه‌گذاری از جمله شرکتهای خارجی اهرم قوی در این راستا می‌باشد. تولید شرکتهای پتروشیمی هم یک روش بسیار اثربخش در حوزه سرمایه‌گذاری می‌توان نام برد.

منابع:

- اخوی، الف. (۱۳۸۶). استراتژی بازاریابی و توسعه اقتصادی، انتشارات وزارت امور خارجه، تهران.
- پیرایش، رضا. رسولی، حسین. (۱۴۰۰). بررسی روش های جذب سرمایه گذار در پروژه ها و طرح های عمران شهری. دومین کنفرانس بین المللی تکنیک های مدیریت و حسابداری.
- پور احمدی، حسین. حسینی کرانی، رسول. (۱۳۹۹). ژئوپلیتیک کشورهای نفتی خلیج فارس و چالش های جهانی شدن. فصلنامه ژئوپلیتیک - سال پنجم، شماره اول، بهار و تابستان صص ۱۳۶-۱۰۲.
- شهرداری شیراز. (۱۳۹۳). فرآیند و شیوه های سرمایه گذاری در معاونت اقتصادی شهرداری شیراز.
- قاسمی، م. (۱۳۸۷). شوراها و جلب سرمایه گذاری بخش خصوصی در خدمات شهری، ماهنامه اطلاع رسانی، آموزشی و پژوهشی شورای عالی استانها، شماره سی و دوم، اسفند.
- طیعی، سید کمیل. رفعت، بتول. ناقلی، الهام. صادقی عمران آبادی، بهروز. (۱۳۹۱). اثرات یکپارچگی منطقه ای و جهانی بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی در کشورهای حوزه خلیج فارس، دوره ۶، شماره ۱۹ - شماره پیاپی ۱۹
- عبیری، غلامحسین (۱۳۸۵)، آزادسازی، برنامه ریزی، دموکراسی و توسعه؛ تهران: نشر آیدین.